

Naam: L.H. Plant
Datum: 18 februari 2022
Team/teamonderdeel: Programma Duurzaamheid

Collegevoorstel

Onderwerp	Plan van aanpak inclusieve energietransitie
Advies Is er een uiterste behandeldatum?	Bespreekstuk
Portefeuillehouder	E.J.F.M. van Mierlo
Openbaar	Openbaar
Raadsvoorstel of raadsbrief	Raadsbrief

Toelichting voor de openbare besluitenlijst:

De energieprijzen zijn in de afgelopen maanden fors gestegen. Recent onderzoek van TNO laat zien dat veel huishoudens te maken hebben met verminderde koopkracht en het niet kunnen treffen van energiebesparende maatregelen. Vooral huishoudens met een laag inkomen die wonen in een huis van lagere energetische kwaliteit hebben daardoor moeite met het betalen van de energierekening. Almelo staat, net als Hengelo en Enschede, in het onderzoek van TNO in de 'top 10' van huishoudens met een laag inkomen en hoge energiekosten. De gemeente Almelo heeft in december 2021 een meldpunt energiearmoede ingericht. Daarnaast heeft het college het Plan van aanpak voor een inclusieve energietransitie vastgesteld waarin een methode is beschreven om de barrières die inwoners ervaren bij verduurzaming van hun huis op te lossen (hefbomen). Deze methode is gebaseerd op de ervaringen in het Nieuwstraatkwartier. Door een integrale aanpak en samenwerking met partners helpen we huishoudens die niet zelfstandig tot verduurzamingsmaatregelen komen. Almelo gaat de ontvangen specifieke uitkering van het Rijk voor de aanpak van energiearmoede ad €975.000 hiervoor inzetten.

Voorgesteld besluit

1. Kennis te nemen van een kort overzicht van de opbrengsten van het meldpunt energiearmoede;
2. Het Plan van aanpak 'De inclusieve energietransitie van Almelo' (INT-81174) vast te stellen met als belangrijkste inhoudelijke punten:
 - a. Almelo staat voor een inclusieve energietransitie;
 - b. De aanpak is gericht op het wegnemen van barrières die inwoners ervaren bij het nemen van verduurzamingsmaatregelen;
 - c. De ervaringen van het programma Nieuwstraatkwartier vormen de basis voor de hefbomen waarmee de barrières weggenomen worden;
 - d. Per barrière zijn meerdere hefbomen benoemd;
 - e. De aanpak is gericht op zowel particuliere woningeigenaren als huurders, voor huurders wordt samengewerkt met de woningbouwcorporaties.
3. Maximaal €975.000 beschikbaar te stellen voor het uitvoeren van het Plan van aanpak met uitvoeringsagenda;
4. De uitgaven te dekken uit de ontvangen specifieke uitkering van het Rijk voor de aanpak van energiearmoede ad €975.000;
5. De raad voor te stellen de begroting in de voorjaarsrapportage bij verzamelbesluit te wijzigen;

6. De raad te informeren over het plan van aanpak middels bijgevoegde raadsbrief (RAAD-7131);
7. De motie 'Meldpunt energiearmoede' hiermee als afgedaan te beschouwen.

Inleiding

Aanleiding

Sinds de zomer van 2021 is er sprake van een uitzonderlijke situatie op de energiemarkt. De energieprijzen, en in het bijzonder die van aardgas, zijn de afgelopen maanden fors gestegen. Sinds het Rijk het besluit genomen heeft om zelf minder aardgas uit de bodem te halen zijn we meer afhankelijk van aardgas leveranties uit het buitenland. Hoewel de energietransitie uit de startblokken is en er op veel plaatsen gewerkt wordt aan de reductie van CO₂-uitstoot, mede door het gebruik van fossiele brandstoffen zoals aardgas terug te dringen, wordt er nog steeds veel aardgas verbruikt. Ook de prijs van elektriciteit stijgt. Dat komt doordat veel elektriciteit met behulp van aardgas gemaakt wordt. Het aandeel energie uit duurzame bronnen zoals zon en wind stijgt gestaag, maar is nog niet voldoende om aan de vraag te kunnen voldoen.

In de tussentijd merken huishoudens dat er naar verhouding steeds meer geld naar de energierekening gaat. Voor een deel van de huishoudens is dat daadwerkelijk een probleem. Het gaat om huishoudens met een laag inkomen en een hoge energierekening doordat de woning slecht geïsoleerd is. Deze huishoudens zijn over het algemeen, vanwege diverse barrières, niet in staat om zelf verduurzamingsmaatregelen te treffen. Onder verduurzamingsmaatregelen verstaan we het isoleren van de schil van de woning en het eventueel plaatsen van zonnepanelen, het gebruik van energiezuinige apparaten en het aanpassen van het gedrag zodat er zo min mogelijk verspilling kan plaatsvinden.

De barrières vormen de basis van dit plan van aanpak. Want hoewel in dit kader voornamelijk de term 'energiearmoede' gebruikt wordt, gaat de problematiek verder dan het niet kunnen investeren in verduurzamingsmaatregelen. Pas als iedereen mee kan doen is er sprake van een *inclusieve energietransitie*. Er zijn zeven barrières te onderscheiden.

Pilot Nieuwstraatkwartier

In het Nieuwstraatkwartier is een persoonlijke aanpak succesvol gebleken. Hier is in een pilot ervaring opgedaan met verduurzaming. De pilot omvat enerzijds kleinschalige activiteiten gericht op sociale cohesie en voorlichting om de bewustwording van verduurzaming aan te jagen. Anderzijds betrof het een brede inventarisatie van de woningen in de wijk. Vervolgens werd een doelgerichte aanpak opgezet die woningeigenaren intensieve begeleiding biedt bij het verbeteren en verduurzamen van hun woning. Dit maatwerk-aanbod vergrootte het inzicht in barrières die woningeigenaren ervaren bij het verduurzamen van de eigen woning.

Vanuit het Nieuwstraatkwartier hebben 21 woningeigenaren een aanvraag ingediend voor de gemeentelijke regeling voor het verbeteren en verduurzamen van de woning. Uit de rest van de stad hebben 7 woningeigenaren een aanvraag ingediend. De kritische succesfactoren uit de pilot in het Nieuwstraatkwartier zijn betrokken bij het plan van aanpak.

Politiek beraad 30 maart 2021

Het college heeft in een politiek beraad op 30 maart 2021 de resultaten van de pilot in het Nieuwstraatkwartier gepresenteerd en input opgehaald voor het opschalen naar een aanpak voor de hele stad. Dit heeft geresulteerd in het Plan van aanpak voor een inclusieve energietransitie.

Plan van aanpak

Het Plan van aanpak gaat uit van concrete barrières die inwoners ervan kunnen weerhouden om verduurzamingsmaatregelen te nemen. De barrières zijn niet zomaar een belemmering maar vormen een blokkade waardoor men niet zelfstandig tot actie over kan gaan. In het Plan van aanpak zijn er voor elke barrière hefbomen benoemd. Hefbomen kunnen de barrière wegnemen. De ervaringen uit de pilot in het Nieuwstraatkwartier zijn hierbij betrokken. Er is tijd nodig om de aanpak gefaseerd te ontwikkelen. Er zijn middelen nodig om dit te organiseren en er is menskracht nodig om de verduurzamingsmaatregelen daadwerkelijk uit te voeren. De toegekende specifieke uitkering (SPUK) van het Rijk voor het tegengaan van energiearmoede ad. €975.000,- kan ingezet worden om de hefbomen te financieren. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met de looptijd van de SPUK. Daarnaast is er samenwerking nodig tussen onder andere de gemeente, maatschappelijke

organisaties en woningbouwcorporaties voor de praktische uitvoering. In de tussentijd zijn we – samen met Enschede en Hengelo – een lobbytraject gestart voor structurele middelen zodat we de aanpak kunnen blijven continueren. Een korte samenvatting van het plan voor een inclusieve energietransitie staat in bijgevoegde factsheet (INT-80834). We beginnen met een uitrol van stadsbrede hefboomen zodat zo veel mogelijk mensen er gebruik van kunnen maken, voordat er hefboomen in een specifieke wijk ingezet gaan worden zoeken we in het kader van efficiëntie en effectiviteit de afstemming met andere ontwikkelingen in de betreffende wijken.

Motie Tweede Kamer

Ook in de Tweede Kamer is de verminderde koopkracht in relatie tot het nemen van energiebesparende maatregelen een aandachtspunt. Op 15 februari jl. heeft de Tweede Kamer een motie aangenomen waarin de regering verzocht wordt om ruim voor het zomerreces met een aangepast en opgeschaald nationaal isolatieprogramma te komen met een langjarige programmering, toegankelijke regelingen, een actieve benadering van bewoners en een eerste focus op de regio's waar de energiearmoede het grootst is.

Lobbytraject

In het TNO-onderzoek "De feiten over energiearmoede in Nederland" kwam Twente naar voren als een regio waar dit veel speelt. Daarom hebben Almelo, Enschede en Hengelo de handen ineengeslagen voor een gezamenlijk lobbytraject richting de verantwoordelijke ministeries. Doel van de lobby is om de Twentse praktijken en plannen in te brengen om tot een landelijke opschaalbare aanpak te komen voor een inclusieve energietransitie. De lobby wordt ingezet door middel van factsheets met Twentse leeraanpakken en een uitnodiging voor minister De Jonge om naar Twente te komen en het onderwerp te bespreken. Daarnaast gaan we lobbyen richting leden van de Tweede Kamer in aanloop naar een debat over het verduurzamen van de gebouwde omgeving.

Meldpunt energiearmoede

Het meldpunt energiearmoede is door de gemeente ingericht om inwoners met energiearmoede zichzelf te laten melden en hiermee het probleem beter in beeld te brengen. Hier zijn in ongeveer 2 maanden tijd 194 meldingen binnengekomen. Het grootste gedeelte van de melders woont in een huurwoning van de woningcorporatie (58% van de respondenten). Het gaat veelal om oudere woningen; 64% van de respondenten die het bouwjaar van hun woning weten, geeft aan dat het gaat om een woning van vóór 1975. Inwoners noemen problemen als slechte isolatie, tocht en schimmel in de woning. Als gevolg van de slecht geïsoleerde woning in combinatie met de stijgende energielasten geven inwoners aan moeite te hebben met het betalen van de energierekening of zelfs schulden te hebben. De meeste meldingen komen uit Schelfhorst, Windmolenbroek, Almelo centrum en Ossenkoppelerhoek. Zie de niet openbare bijlage voor meer informatie (INT-81176).

Beoogd effect

Het beoogd effect van dit voorstel is een inclusieve energietransitie die toegankelijk is voor alle huishoudens in Almelo.

Argumenten voor

1.1 Het meldpunt energiearmoede geeft inzicht in situatie Almelo

Inwoners hebben het meldpunt gebruikt om hun zorgen over hun financiële situatie te delen. De signalen die via het meldpunt naar voren zijn gekomen komen overeen met de barrières die in het Plan van aanpak benoemd staan.

2.1 Het voorstel past binnen het ingezette beleid

Met het programma Duurzaamheid heeft de gemeente doelen gesteld voor het verduurzamen van de gebouwde omgeving en het reduceren van CO₂-uitstoot. Het voorstel past binnen de gestelde doelen van het programma Duurzaamheid.

2.2 Het voorstel bouwt verder op behaalde resultaten van het programma Nieuwstraatkwartier

De pilot in het Nieuwstraatkwartier levert belangrijke inzichten op die als basis gebruikt zijn voor de barrières en hefboomen in het plan van aanpak.

3.1 Het voorstel sluit goed aan bij de SPUK voor de aanpak van energiearmoede

Gemeente Almelo heeft van het Rijk een SPUK gekregen waarmee de aanpak van energiearmoede gefinancierd kan worden. Voorwaarde is dat de middelen worden besteed aan ondersteuning van huishoudens (huurders en particuliere woningeigenaren) met een laag besteedbaar inkomen. Daarbij gaat het om die huishoudens die te maken hebben met hoge energielasten als gevolg van gestegen energieprijzen in combinatie met een lage energetische kwaliteit van woningen. Met dit plan van aanpak geven we hier invulling aan.

4.1 De SPUK wordt voor de aanpak van energiearmoede ingezet

De SPUK is bedoeld om een bepaalde groep huishoudens te helpen met verduurzamen zodat zij hun energierekening kunnen verlagen. Deze doelstelling sluit goed aan bij die van het Plan van aanpak.

Kanttekeningen

2.1 Het opheffen van barrières kost tijd

De barrières zijn niet van gisteren op vandaag ontstaan en hangen vaak samen met andere situaties en ervaringen. Het opheffen van de barrières zal dan ook tijd en aandacht kosten. De gekozen persoonlijke benadering is succesvol maar arbeidsintensief. Daarom zullen we hiervoor externe partijen inzetten. De SPUK zal niet toereikend zijn om alle barrières op te heffen.

3.1 De SPUK is niet voldoende om energiearmoede op te lossen

De SPUK is een goed begin maar er zijn meer en structurele middelen nodig om alle huishoudens met energiearmoede of andere barrières te kunnen ondersteunen. Hiervoor is, samen met Hengelo en Enschede, een lobbytraject ingezet. Daarom kunnen we eventuele toekomstige regelingen ook voor het plan van aanpak inzetten, zoals die van het nationaal isolatieprogramma.

Kosten, opbrengsten en dekking

Het Plan van aanpak bevat een uitvoeringsagenda op hoofdlijnen, waarbij aan de maatregelen bedragen zijn gekoppeld. Het finetunen hiervan kan ertoe leiden dat er een onderlinge verschuiving van middelen tussen de maatregelen plaatsvindt. De kosten kunnen gedekt worden door de SPUK voor energiearmoede (Sisa C55).

Uitvoering

Zodra het college het Plan van aanpak vastgesteld heeft kan, in overleg met Uitvoering Sociaal, de relevante maatschappelijke organisaties en de woningbouwcorporaties de uitvoering verder ingevuld worden. De middelen worden niet gebruikt voor het subsidiëren van grootschalige verduurzamingsmaatregelen in de wijken die beoogd zijn voor herstructurering. Voor zover het gaat om de inzet van middelen uit de SPUK voor energiearmoede moet er rekening gehouden worden met de looptijd tot 1 mei 2023.

Bijlagen

1. Plan van aanpak voor een inclusieve energietransitie (INT-81174)
2. Factsheet inclusieve energietransitie (INT-80834)
3. Raadsbrief (RAAD-7131)
4. Eindrapportage meldpunt energiearmoede NIET OPENBAAR vanwege privacybelangen 10, lid 2, sub e Wob (81176)

Procesinformatie

Intern overleg

Er heeft overleg plaatsgevonden met de programmamanagers van de programma's Duurzaamheid en Nieuwstraatkwartier en voor het meldpunt energiearmoede is er overleg geweest met de programmamanager Dienstverlening. Tijdens een werksessie hebben collega's van het sociaal domein en wijkregie input geleverd voor het plan. Er is afstemming geweest met team Financiën en Communicatie.

Afstemming met portefeuillehouder

Het voorstel is besproken in de stuurgroep Nieuwstraatkwartier en de stuurgroep Fysiek. Het voorstel is afgestemd met portefeuillehouder Van Mierlo en heeft instemming.

Directie-advies

B&W voorstel standaard

Communicatie over het besluit

Regulier